

Samhällsutvecklingsförvaltningen
Mark- och planenheten

Bildande av Lerdalsbergets naturreservat i Rättviks kommun

Beslut

Rättviks kommun beslutar med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken att förklara det område som avgränsats på bilagda beslutskarta, som naturreservat.

Reservatets slutliga gränser utmärks i fält. Reservatets namn ska vara Lerdalsbergets naturreservat.

Kommunen fastställer härmed även den bilagda skötselplanen med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Förvaltare ska vara Rättviks kommun.

Uppgifter om reservatet

Namn	Lerdalsbergets naturreservat
Kommun	Rättvik
Län	Dalarna
Läge	1 km OSO om Rättviks tätort
NVR- id	2201166
Fastigheter	Gärdebyn 23:31 Gärdebyn 39:8 Lerdal 25:45 Lerdal 30:26
Areal	12 hektar
Förvaltare	Rättviks kommun

Beskrivning av området

Reservatet ligger på Lerdalsbergets högsta topp som är bevuxen med naturskogsartad tall- och granskog. I båda naturtyperna finns ett stort inslag av äldre träd och i granbestånden gott om lågor och torrträd. I de senare finns även exempel på äldre rönn och asp. På ett flertal ställen är rödlistade arter funna, exempelvis vedsvampar som stjärntagging och rynkskinn.

Områdets friluftlivsvärden är höga då det ligger alldeles intill Rättviks slalombacke och lätt nås via den befintliga vandringledden Tre Toppar.

Syfte med naturreservatet

De huvudsakliga syftena med ett skydd av området är att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara den befintliga, värdefulla naturmiljön samt tillgodose behovet av områden för friluftslivet. Området är ett tätortsnära naturskogsområde med höga natur- och friluftsvärden.

För att nå syftena behöver föreskrifter inrättas som förhindrar avverkning och annan exploatering samt enklare anläggningar uppföras för det rörliga friluftslivet och naturinformation spridas.

För att naturvärdena ska kunna bestå och fortsatt utvecklas föreslås "skötseln" fri utveckling.

Skäl för beslutet

Det blivande naturreservatet hyser en artsammansättning och ekologiska funktioner som visar på höga naturvärden. Området är variationsrikt både vad gäller trädslag, trädens ålder och dimensioner och fuktgradienter i naturmiljön. Det finns gott om död ved i olika successionsstader och dimensioner. Sammantaget finns goda förutsättningar för en befintlig artrikedom och fri utveckling skulle leda till att naturvärdena utvecklas betydligt på sikt.

Skälen till att bilda naturreservat är att området annars hotas av avverkning och exploatering. Skyddsformen naturreservat är nödvändig för att få ett tillräckligt skydd av området som, förutom att inhysa höga naturvärden, är ett tätortsnära naturskogsområde med höga friluftsvärden som även de förstörs vid avverkning.

Föreskrifter

För att tillgodose syftet med naturreservatet beslutar kommunen med stöd av 7 kap. 5, 6, och 30 §§ samt 22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. att nedan angivna föreskrifter ska gälla för naturreservatet. Föreskrifterna gäller utöver vad som gäller enligt lag eller annan författning. C-föreskrifterna gäller även markägare och innehavare av särskild rätt då de inte nyttjar sin rätt att bruka marken.

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i markägaren och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom naturreservatet

Det är förbjudet att:

1. anlägga väg, uppföra byggnad, mark- eller luftledning, mast, stängsel, hägnad eller annan anläggning,
2. gräva, schakta, utfylla, tippa, dika, dämma, anordna upplag eller på annat sätt skada/påverka mark och vatten,
3. avverka, ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfälle eller utföra annan skogsvårdsåtgärd med följande undantag:
 - a. inom område med ledningsrätt får erforderliga underhållsåtgärder utföras,
 - b. enstaka grenar och sly får röjas för att kunna se rågångsmarkeringar,

4. gödsla eller återföra aska i gödningssyfte eller använda bekämpningsmedel,
5. plantera in, så eller sätta ut växter, djur eller andra organismer,
6. framföra motordrivnet fordon i terrängen med följande undantag:
 - a. uttransport av fällt vilt får ske i enlighet med terrängskörningslagen med fordon som inte ger skador på mark eller vegetation,
 - b. för tjänstepersoner i blåljusärende.

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om markägare och annan sakägars skyldighet att tåla visst intrång.

För att tillgodose syftet med naturreservatet förpliktas markägare och innehavare av särskild rätt att tåla att följande inom området:

1. utmärkning av reservatet, uppsättning av informationstavlor samt anläggning och underhåll av leder, slogbod och andra anläggningar för friluftslivets behov,
2. naturvårdande skötsel genom röjning och gallring runt äldre träd,
3. borttagning av invasiva arter eller för området främmande arter, begränsa och/eller förhindra storskaliga angrepp av åttatandad granbarkborre genom fällning och barkning av färskt angripna granar samt rotkapning och barkning av vindfällda granar,
4. genomförande av undersökningar för uppföljning av skötselplanen och naturreservatets syfte.

C. Ordningsföreskrifter för allmänheten (7 kap 30 § miljöbalken)

Det är förbjudet att:

1. skada växande eller döda – stående eller kullfallna – träd, stubbar och buskar,
2. gräva upp växter, plocka mossor, lavar och vedsvampar eller samla in djur,
3. elda annat än på anvisad plats,
4. framföra motordrivnet fordon i terrängen med följande undantag:
 - a. körning i samband med transport av akut sjuka personer till vård eller andra jämförligt trängande fall,
5. rida eller cykla annat än på därför markerade leder.

Generella undantag från föreskrifterna

Ovanstående föreskrifter skall inte utgöra hinder för förvaltaren att utföra de åtgärder som erfordras för reservatets vård och skötsel. Föreskrifterna ska inte heller utgöra hinder för normalt underhåll av kraftledningsgata med ledningsrätt längs naturreservatets västra gräns.

Förtydliganden till föreskrifter

Åtgärder enligt föreskrift B3 för att förhindra storskaliga angrepp av granbarkborre får bara utföras i reservatet om de riskerar att förstöra naturvärden i reservatet. Föreskriften kan inte åberopas för att skydda träd i omgivande marker från att angripas av barkborre.

Föreskrift C2 hindrar inte besökare att plocka bär och matsvamp i reservatet.

Motivering av beslut

Ett mark- eller vattenområde får av Länsstyrelsen eller kommunen förklaras som naturreservat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet. Ett område som behövs för att skydda, återställa, eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter får också förklaras som naturreservat, se 7 kap. 4 § miljöbalken.

Nedan redogörs för ärendehistoriken, omständigheter som förelegat under arbetet samt vilka bedömningar som kommunen gjort under ärendets gång.

Ärendehistorik

Området föreslogs 2016 av Rättviks Naturvårdsfond som ett potentiellt naturreservat på grund av sina natur- och friluftlivsvärden. Utöver fonden, så ställde sig även Rättviks Naturskyddsförening sig villig att bidra med medel till markåtkomsten. Sonderingar gjordes även om möjligheten att få delar av markåtkomsten betald av Naturvårdsverket genom så kallat markåtkomstbidrag. Frågan om ett reservat skulle bildas av kommunen lyftes först till Samhällsbyggnads-byggnadsutskottet och sedan till Kommunstyrelsen för ställningstagande och bidrag. Kommunstyrelsen beslutade 2017-04-11 att ge Mark- och planenhetens samhällsutvecklingsförvaltning klartecken att påbörja reservatsbildningen samt att bidra med en del till markåtkomsten.

I början av 2018 ansökte kommunen om förhandsbesked för markåtkomstbidrag från Naturvårdsverket och fick i april positivt besked om detta. Med detta kunde kommunen nyttja Naturvårdsverket ramupphandlade konsulter för att värdera marken samt föra ersättningsförhandlingar med markägarna. För värderingsarbetet engagerades NA Stefansson AB och förhandlingsarbetet Markbyrån i Lidköping. Värderingsarbete slutfördes i december 2019 varvid förhandlingsarbetet tog vid.

I slutet av 2021 förlorar Markbyrån i Lidköping Naturvårdsverkets nya ramupphandling. Vid detta tillfälle hade ännu inga ersättningsuppgörelser slutits i ärendet. Länsstyrelsens, i rollen som ombud för Naturvårdsverket, hör i början av 2022 av sig till Rättviks kommun med förfrågan om ny förhandlare ska engageras. Frågan blir obesvarad, och ärendet vilande, på grund av personalomsättning inom kommunen fram till mitten av 2024. På kommunens begäran uppdaterade företaget Forum fastighetsekonomi de tidigare värderingarna hösten 2024. Med detta material som grund, och efter sonderingar med naturvårdsfond, naturskyddsföreningen och politiken, tog mark-och planenheten beslut vid årsskiftet 2024/25 att driva reservatsbildningen vidare.

Under 2025 har arbetet aktualiserats igen och förslaget till beslut med bilagor skickas ut på remiss under årets slut.

Samhällsintressen som sammanfaller geografiskt

I Rättviks kommuns översiktsplan, antagen av kommunfullmäktige 2019-05-23, omnämns inte det geografiska område där reservatet är beläget.

Inrättandet av reservatet ligger dock i linje med de planeringsinriktningar för naturvård och friluftsliv finns beskrivet i planen.

Reservatet ligger dikt an i väster till kraftledningsgata på fastigheten Lerdal 10:49

Reservatets östgräns berör vändplan för Backa GA:2.

Två nyckelbiotoper, N 915-2013 och N 11-2014, utpekade av Skogsstyrelsen, sammanfaller geografiskt med naturreservatet.

Området ligger inom FW 13 Siljansområdet, ett riksintresseområde för friluftslivet.

Området ligger inom värdetrakt WE0006 för gräsmark, framtagna inom Länsstyrelsens arbete med grön infrastruktur.

Ekosystemtjänster

Med ekosystemtjänster avses funktioner hos naturmiljön som upprätthåller eller förbättrar människors levnadsmiljö. Ekosystemtjänster delas in i försörjande, stödjande, reglerande och kulturella tjänster. Timmer, bär, svamp och dricksvatten är exempel på försörjande ekosystemtjänster. Stödjande ekosystemtjänster är fotosyntes, pollinering och biologisk mångfald. Reglerande tjänster är koluttag (klimatreglering), förebyggande av erosion och ras samt stormskador. Kulturella tjänster är exempelvis vardagsrekreation, mental och fysisk hälsa samt kunskap om naturen och vår miljö.

Lerdalsberget tillhandahåller ett flertal ekosystemtjänster inom samtliga fyra kategorier. Mest utmärkande är att naturreservatet ligger tätortsnära och är lättillgängligt. Området är ett viktigt rekreationsområde för Rättviksborna. Tillgång till sammanhängande strövområden nära tätorter uppmuntrar till motion och friluftsliv.

Tjänsten som timmerproducent har i och med bildandet av naturreservatet försvunnit och rekreationsvärdena samt de biologiska värdena har bedömts ha ett högre värde än värdet att bruka skogen som en timmerkälla. Området nyttjas även för bär- och svampplockning vilket inte kommer förbjudas i föreskrifterna. Som stödjande tjänst utgör området en viktig biologisk oas för hänsynskrävande arter. Den fleråldriga skogen med ett stort inslag av äldre träd och en större mängd död ved gynnar fler arter än de som räknats upp i denna skötselplan.

Miljömål

Säkerställande av Lerdalsberget skulle positivt bidra till måluppfyllelsen för miljömålen *Levande skogar* och *Ett rikt växt- och djurliv*.

Föreskrifter och skötsel

För att skydda och sköta områdets natur- och friluftsvärden fattar kommunen beslut om föreskrifter och fastställer en skötselplan. Föreskrifterna behövs för att naturreservatet ska uppnå sitt syfte att bevara områdets naturvärden för framtiden.

Nedan följer en kortfattad redogörelse för motiven till föreskrifterna.

Merparten av föreskrifterna syftar till att skydda området från ny mänsklig verksamhet och låta området utvecklas utifrån sina naturliga förutsättningar.

Föreskrifterna under B motiveras av att reservatsförvaltaren ska kunna sköta om reservatet i syfte att tillgängliggöra det för allmänheten, utföra åtgärder i syfte att stärka områdets naturvärden samt följa upp hur dessa utvecklas.

För föreskrifterna finns även ett antal undantag som främst syftar till att tillgodose jaktintresset eller allmänna intressen som räddningsinsatser och friluftsliv. Kommunen bedömer att dessa undantag inte kommer påverka områdets naturvärden i en sådan omfattning att syftet med naturreservatet åsidosätts.

En skötselplan för området behövs men bedöms inte behöva bli så omfattande. Naturvärdena bedöms utvecklas tillfredställande över tid bara de får utvecklas fritt från mänskliga ingrepp. Åtgärder kan dock behöva göras för att tillse att äldre tallar och lövträd inte kvävs av uppväxande gran. Skötselplanen fokus läggs i stället på vad som behöver göras för att iordningställa området för friluftslivet.

Inkomna synpunkter

Besluthandlingarna har sänts på remiss till berörda sakägare. I samband med detta har följande ändrats:

Redaktionella ändringar och förtydliganden av syftet och texter.

Begränsning av användningen av leder så att de används främst till fots men även cykling och ridning får ske på därför markerade leder.

Skötselplankartan uppdateras.

Avvägning mellan allmänna och enskilda intressen

Kommunen bedömer, vid en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap. 25 § i miljöbalken, att de inskränkningar som föreskrifterna ovan innebär i enskilds rätt att använda mark eller vatten inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Kommunen bedömer vidare att beslutet är förenligt med hushållningsbestämmelserna för mark och vattenområden enligt 3 kap. miljöbalken samt den kommunala översiktsplanen.

Kommunen bedömer att de inskränkningar som sker i allmänhetens rätt att färdas och vistas i området är av sådan ringa omfattning att någon konsekvensutredning enligt förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning inte behövs.

Upplysningar

Parter delaktiga i bildandet

Rättviks kommun genom Stiftelsen Naturvårdsfonden och mark- och planenheten med stöd av Länsstyrelsen i Dalarna.

Rättvikskretsen av Naturskyddsföreningen är aktiv part i reservatet, samt delfinansierat bildandet.

Andra föreskrifter som gäller för området

Vissa verksamheter och åtgärder omfattas av dispens eller tillståndskrav med stöd av föreskrifter som fattas i detta beslut enligt 7 kap. 5, 6, och 30 §§ miljöbalken. Kommunen vill påminna om att vissa verksamheter och åtgärder m.m. utöver aktuella föreskrifter även kan omfattas av andra bestämmelser i miljöbalken eller i annan lagstiftning.

Enligt 2 kap. 4 § växtskyddsförordningen (SFS 2022:795) gäller inte föreskrifter om bekämpning av skadeinsekter, meddelade av Skogsstyrelsen med stöd av 2 kap. 3 § samma förordning, inom naturreservatet. Markägaren har därmed inte något ansvar för att bekämpa eller förebygga sådan insektsförstörelse inom reservatet som avses i 3 §. Det innebär t.ex. att eventuella vindfäll och stormskadad skog ska lämnas orörda. Uppkommer insektskador på skog i anslutning till naturreservatet som en följd av att åtgärder för insektsbekämpning inte vidtagits inom naturreservatet ska frågan om ersättning bedömas enligt skadeståndsrättsliga regler.

Vid exempelvis spontant uppkommen skogsbrand har markägaren ansvar för bevakning i den utsträckning som har beslutats av räddningsledaren efter avslutad räddningsinsats. Se 3 kap. 9 § lagen om skydd mot olyckor (2003:778).

Dispens

Kommunen får enligt 7 kap. 7 § miljöbalken, om det finns särskilda skäl, lämna dispens från meddelade föreskrifter.

Ersättningstalan

Förhandling om ersättning pågår mellan kommunen och sakägarna. Reglerna för sådan ersättning återfinns i 31 kap. 4, 5, och 13 §§ miljöbalken. Av 31 kap. 13 § framgår att sakägare under de förutsättningar som där anges måste väcka talan hos miljödomstolen inom ett år från det att beslutet vunnit laga kraft för att inte förlora sin rätt till ersättning.

Underrättelse om beslutet

Underrättelse om beslut sker enligt förordning om områdesskydd enligt miljöbalken. Beslutet kungörs på det sätt som gäller för författningar i allmänhet. Beslutet sänds till markägarna och vissa myndigheter samt andra berörda.

Överklagan

Den som vill överklaga kommunfullmäktiges beslut ska göra det skriftligt genom besvär till Länsstyrelsen Dalarna. Överklagandehandlingen ska dock lämnas in till mark- och planenheten som vidarebefordrar ärendet till Länsstyrelsen, om den har kommit in i rätt tid. Överklagandet ska ha kommit in inom tre veckor räknat från den dag beslutet kungjordes.

Handlingarna skickas till: Rättviks kommun, Mark- och planenheten, 795 80 Rättvik alternativt via e-post till mark.plan@rattvik.se. Skriv vad beslutet gäller, diarienumret på beslutet samt datumet då kommunfullmäktige fattade beslutet. Beskriv hur du vill att beslutet ska ändras och varför. Dina kontaktuppgifter ska framgå i handlingen. Rubricera brevet "Överklagande till Länsstyrelsen i Dalarnas Län".

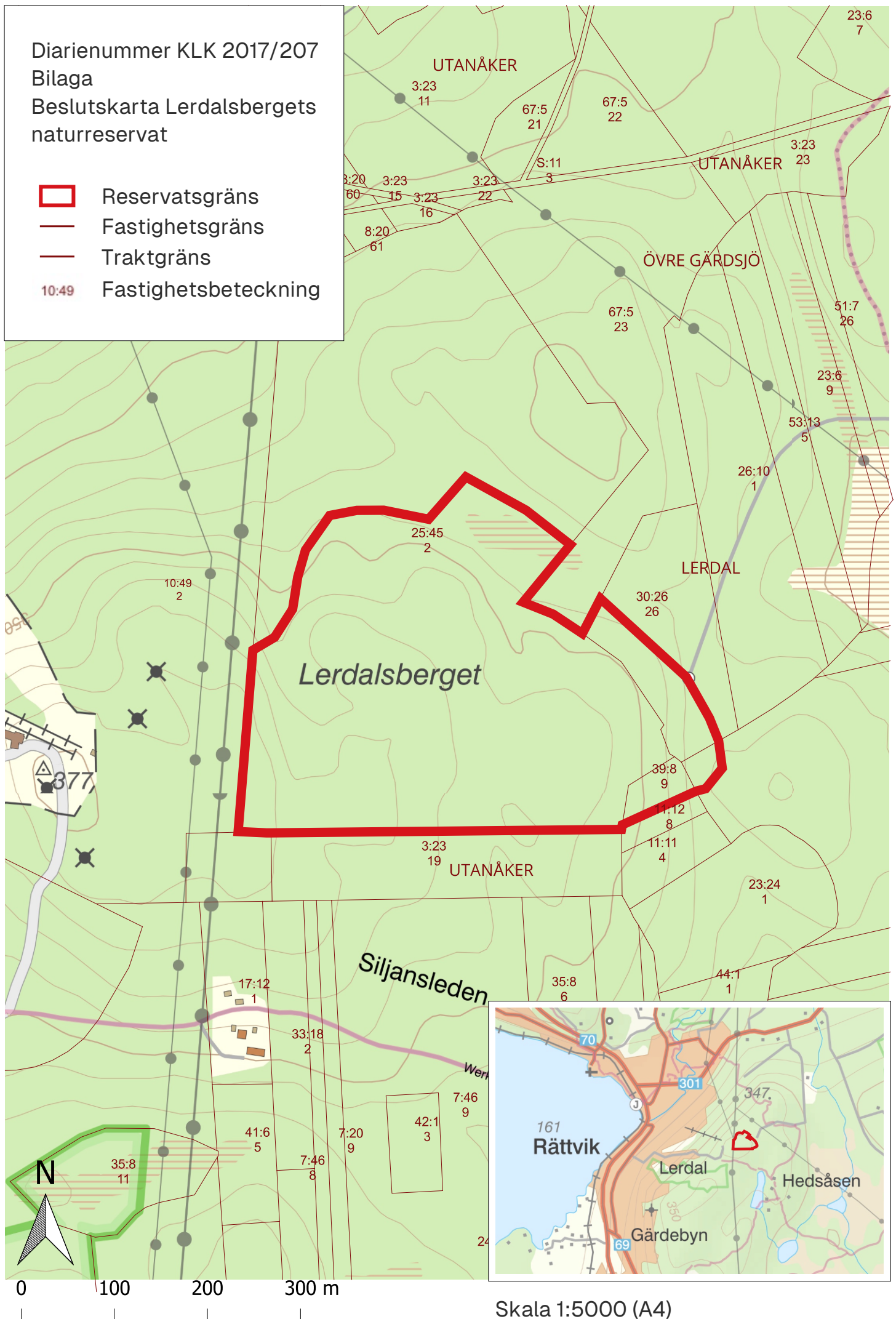
Om du har frågor om hur du överklagar kontaktar du kommunen på mark.plan@rattvik.se.

Bilagor

1. Beslutskarta
2. Skötselplan med bilagd karta

Diarienummer KLK 2017/207
 Bilaga
 Beslutskarta Lerdalsbergets
 naturreservat

- Reservatsgräns
 - Fastighetsgräns
 - Traktgräns
 - Fastighetsbeteckning

Bilaga till beslut om Lerdalsbergets naturreservat, Skötselplan

Innehållsförteckning

Beskrivning av naturreservatet.....	3
Geologi och topografi.....	3
Naturvärden.....	3
Friluftsliv.....	5
Kulturvärden samt historisk och nuvarande markanvändning.....	6
Plandel.....	7
Syftet med naturreservatet.....	7
Prioriteringar mellan bevarandevärden och vald skötsel	7
Delområden	7
Delområde 1: Höjder med tallskog	8
Delområde 2: granskog, barrblandskog, myr/våtmarker och impediment	9
Delområde 3: Anordningar för friluftslivet.....	10
Dokumentation och uppföljning.....	12
Sammanfattning av skötselåtgärder	13
Parter delaktiga i bildandet.....	13

Beskrivning av naturreservatet

Lerdalsbergets naturreservat är beläget på Lerdalsbergets topp och reservatet är cirka 12 ha stort. Området avgränsas i väster av en kraftledningsgata, i norr av hyggen och yngre barrskogsplanteringar samt i öster av en vändplan.

Lerdalsberget är klassat som ett tätortsnära naturområde och vandringsleden Tre toppar går rakt igenom området i väst - östlig riktning. Strax söder om naturreservatet går den populära Siljansleden, en totalt 34 mil lång vandringsled som sträcker sig runt Siljan.

Geologi och topografi

Lerdalsberget ligger beläget cirka 350 m över havet och berggrunden består i huvudsak av omvandlad (metamorf) granit och syenit. Jordmånen är tunn och därför betecknas större delen av områdets jordart som berg. Resterande delar består av moränlera. Området är kuperat och varierat vilket skapar förutsättningar för torrare höjdparter och fuktigare sänkor.

Naturvärden

Lerdalsberget är ett kuperat skogsområde med höjder som domineras av tall. I övrigt så består skogen av äldre barrblandskog och granskog med inslag av löv. I norra delen finns en mindre myr/våtmark.

Figur 1. Mängden död ved är i vissa delar riklig.

I östra delen står ett mindre antal äldre aspar. Skogen är flerskiktad vilket innebär att träd i alla åldrar återfinns i skogen. Skogen har fått stå relativt orörd under lång tid och många av tallarna uppnår en ålder på 200 år och enstaka exemplar är upp till 300 år. Även granbeståndet i området är över lag äldre och senvuxet.

Märken efter spillkråkans sök efter föda i basen på en död tall.

Mängden död ved varierar inom området från god till riklig, se figur 1. Inslaget av döda stående och liggande träd är över lag stort och både trädslag samt dimensioner varierar. Även om barrträden nu dominerar vittnar mängden död ved om att det förr funnits mer lövträd i området. Olika egenskaper/strukturer i skogen så som flerskiktning, död ved av olika slag och dimensioner samt varierande fuktgradient ger området förutsättningar att hysa en värdefull flora och fauna.

Inom området har ett flertal så kallade naturvårdsarter påträffats. Det är ett samlingsbegrepp för skyddade arter, rödlistade arter, typiska arter, ansvarsarter, signalarter och nyckelarter. Naturvårdsarter indikerar över lag höga naturvärden. Med typiska arter avses arter som indikerar att en specifik Natura 2000-naturtyp har en gynnsam bevarandestatus. Respektive naturtyp har inom respektive vegetationszon sina typiska arter. Vissa arter som påträffats i området är typiska arter för framför allt naturtypen taiga (naturtyp 9010) och örtrik granskog (naturtyp 9050) eller skogbevuxen myr (naturtyp 9740).

Med rödlistade arter avses arter som av Artdatabankens samlade expertkommitté bedömts ha en negativ populationstrend.

Ansvarsarter är arter som har en stor del av sin utbredning/förekomst inom en viss region och där regionen kan sägas ha ett speciellt ansvar för dessa arter. Signalarter är en form av naturvärdesindikatorer i framför allt skogsområden. Det finns även andra betydelsefulla arter exempelvis nyckelarter som har stor betydelse för andra arters existens i ett område, exempelvis hackspett och varg.

I området påträffade naturvårdsarter enligt nedan lista.

Artgrupp	Svenskt namn	Latinskt namn	Kategori naturvårdsart
Fåglar	Nötkråka	<i>Nucifraga caryocatactes</i>	NT, Be.bil2., T9010
	Spillkråka	<i>Dryocopus martius</i>	NT, Fågeldirektivet, Be.bil2., T9010, T9740
	Tretåig hackspett	<i>Picoides tridactylus</i>	NT, Fågeldirektivet, Be.bil2., T9010, T9740
	Kungsfågel	<i>Regulus regulus</i>	VU, Be.bil2., Bo.bil2.,
Insekter	Bronshjon	<i>Callidium coriaceum</i>	S
	Vågbandad barkbock	<i>Semanotus undatus</i>	S
Svampar	Ullticka	<i>Phellinus ferrugineofuscus</i>	NT, S, T9010, T9050
	Stjärntagging	<i>Asterodon ferruginosus</i>	NT, S, T9010, T9050
	Rynkskinn	<i>Phlebia centrifuga</i>	VU, T9010, T9050

Tabell 1. Naturvårdsarter som påträffats i aktuellt område. Typiska arter betecknas med ett T och därefter den aktuella naturtypen exempelvis T9010.

Friluftsliv

Området är ett viktigt komplement till ett större sammanhängande tätortsnära friluftsområde. Tack vare närheten till lämpliga parkeringsplatser kan människor lätt ta sig till området. Den 7,5 kilometer långa vandringsleden Tre toppar passerar Hedsåsberget, Hökolsberget och går vidare rakt igenom naturreservatet. Ytterligare en mindre led i området är möjlig för att tillgängliggöra en större del av naturreservatet.

Tre toppar ansluter söderut vidare till den populära vandringsleden Siljansleden och området kan lätt nås med turskidor under vintern. I anslutning till naturreservatet finns även längdåkningsspår samt skoterspår.

Kulturvärden samt historisk och nuvarande markanvändning

Markanvändningen fram till naturreservatets bildande var skogsbruk. Relativt stora delar av skogen är yngre än hundra år. Detta är förklaringen till varför skogen tidigare var mer öppen och lövbevuxen. Här och var finns spår av dimensionshuggning, det vill säga man har tagit ut träd över en viss dimension, ett brukande som kan ses genom kvarlämnade grova stubbar. Området saknar eller har möjligen endast få spår av tidigare skogsbränder. Skogen i Lerdalsberget var förr mer öppen och lövträd fanns i en större mängd. Troligen har delar av området även nyttjats som betesmark. Inga kända fornlämningar eller övriga kulturhistoriska lämningar finns i området.

Plandel

Syftet med naturreservatet

De huvudsakliga syftena med ett skydd av området är att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara den befintliga, värdefulla naturmiljön samt tillgodose behovet av områden för friluftslivet. Området är ett tätortsnära naturskogsområde med höga natur- och friluftsvärden.

För att nå syftena behöver föreskrifter inrättas som förhindrar avverkning och annan exploatering samt enklare anläggningar uppföras för det rörliga friluftslivet och naturinformation spridas.

För att naturvärdena ska kunna bestå och fortsatt utvecklas föreslås "skötseln" fri utveckling.

Naturreservatet har delats in i olika delområden. Delområdena skiljer sig åt genom att de högt belägna tallpartierna har separerats från övriga skogspartier.

Prioriteringar mellan bevarandevärden och vald skötsel

Naturreservatets värden är främst knutna till naturvärdena skogen och lämpligaste övergripande skötseln bedöms vara fri utveckling. På höjderna i området finns det dock värdefulla äldre tallbestånd som i olika grad kan riskera att konkurreras ut av gran. För att tallbestånden långsiktigt ska bevaras i området måste granen hållas undan. Tallbestånden bedöms vara olämpliga att bränna och manuell röjning av gran vart 10:e år bedöms vara en mer lämplig skötselmetod. Anledningen till att bränning bedöms vara en olämplig åtgärd är med hänsyn till områdets höga friluftsvärden och att det bedöms vara svårt tekniskt att komma åt tallhöjderna samt risk för spridning av brand. Områdena är dessutom relativt små i bränningssammanhang. Eftersom manuell röjning kan skapa luckdynamik och hålla efter granen bedöms det i detta enskilda fall vara bästa och mest kostnadseffektiva skötselmetoden.

I övrigt ska området få utvecklas fritt. Eftersom området har mycket höga rekreationsvärden ska avverkning av farliga träd längs med lederna vara tillåtet. Ledningsrättsinnehavare har rätt att utföra åtgärder för att säkra sin ledningsrätt inom rättighetsområdet. Befintlig led kan kompletteras med nya leder som till stora delar ska följa befintliga viltstigar. Utifrån valda skötselmetoder så bedöms bevarandevärdena tillgodose varandra.

Delområden

Reservatet är indelat i tre delområden, två geografiska med utgångspunkt från trädslagsammansättning och ett sista tematiskt som avhandlar anordningar för friluftslivet. Avgränsning för skötselområdena och de anläggningar som nämns visas på den bilagda skötselplankartan.

Delområde 1: Höjder med tallskog

Beskrivning

På flera platser inom naturreservatet finns högre belägna partier som domineras av tall. Eftersom gran är en konkurrenskraftig och invasiv art i jämförelsen med tall växer gran ofta in, tar över i de tallbevuxna områdena och försvårar föryngringen av tall, se figur 3. Eftersom vissa värden är specifikt kopplade till äldre tallar så är det viktigt att vidta åtgärder så att tallbestånden kan bestå på sikt. I området finns många tallar med en ålder på över 200 år och vissa kan vara så gamla som 300 år.

Mål

Tallbestånden ska långsiktigt kunna fortleva i området.

Åtgärder

Gran ska manuellt röjas bort i de utpekade områdena vart 10 år. Skogsmaskiner får inte användas. Den döda veden ska lämnas kvar. Notera att gränserna för områdena, markerade på bilagda skötselplankarta, inte är definitiva och kan ändras under årens gång. Åtgärder i området ska alltid föregås av samråd med kommunens mark- och planenhet.

Figur 3. Höjd bevuxen med tall och granen som succesivt kommer in i området.

Delområde 2: granskog, barrblandskog, myr/våtmarker och impediment

Beskrivning

Större delen av naturreservatet består av granskog, barrblandskog samt våtmarker/myr och impediment, se figur 4. Dessa naturtyper har nu kommit till den självgallrande fasen och naturvärdena ökar allt eftersom tiden går genom nybildning av död ved och andra strukturer som gynnar många arter. Utvecklingen av naturvärdena sker av sig självt genom så kallad fri utveckling. Dock får enligt föreskrift B3 sådana åtgärder utföras för att begränsa och/eller förhindra storskaliga angrepp av åttatandad granbarkborre genom fällning och barkning av färskt angripna granar samt rotkapning och barkning av vindfällda granar. Sådana åtgärder får bara utföras i reservatet om de riskerar att förstöra naturvärden i reservatet. Åtgärden kan inte åberopas för att skydda träd i omgivande marker från att angripas av barkborre.

Delområde 2 utgör större delen av reservatet med undantag för delområde 1 som markerats på bilagda skötselplankarta.

Mål

Naturvärdena ska fortsatt kunna utvecklas i området. Skogen ska vara självgallrande och mängden död ved ska successivt öka. Arter knutna till kontinuitetsskogar ska kunna fortleva eller få förutsättningar att etablera sig i området.

Åtgärder

Fri utveckling.

Figur 4. Mindre våtmark i områdets norra del.

Delområde 3: Anordningar för friluftslivet

Beskrivning

Området ligger tätortsnära och är redan idag tillgängligt med avseende på tillgång till parkeringsplatser och den genomkorsande vandringsleden Tre Toppar. I övrigt saknas tillgänglighetsanläggningar så som spänger och rastplatser samt tydlig skyltning.

Mål

Syftet med anordningarna är att tillgängliggöra ett område med höga rekreativa värden.

Åtgärder

Entré

Västra delen med parkeringsplats vid Tolvåsstugan bedöms vara lämplig entré för området, figur 5. Entrén görs lämpligen vid den stora träportalen vid parkeringen. Portalen kan komma att rustas upp eller ersättas av annat liknande entrémotiv. En naturreservatsskylt i storlek A1 ska sättas upp i området. Via vandringsleden Tre toppar och en vändplan går det även komma in i reservatet österifrån, figur 6. Dock ska anvisad parkeringsplats vara vid västra entrén. En mindre reservatsskylt storlek A2 ska placeras intill leden där den går in i naturreservatet.

P-platser

Parkeringsplatsen vid västra entrén bör grusas och ska markeras med p-skylt. Papperskorg ska placeras vid parkeringen så att besökare uppmuntras till att ta med sig skräpet tillbaka dit.

Figur 5. Västra entrén med befintlig portal.

Figur 6. Smal stig som leder in i naturreservatet österifrån. Här sätts lämpligen en naturreservatsskylt i storlek A2 upp.

Leder

Leder vid reservatsgränser och inom reservatet ska märkas ut och tydliggöras att ridning och cykling endast tillåten på markerad led. Markering av befintlig led "Tre Toppar" ska inom naturreservatet ses över och göras tydligare. Träd som uppenbart kan falla ner över stigen kan kapas och läggas åt sidan som död ved. Känsliga, fuktiga partier ska försees med spänger så att markskador undviks.

Ytterligare leder kan anläggas i naturreservatet så att området blir mer lättillgängligt, se exempel i bilagda skötselplanskarta. En identifierad möjlig led leder fram till en källa och "plats för återhämtning". Leders slutliga sträckning ska anpassas och följa någon av de många naturliga viltstigar som finns i området. Lederna inom naturreservatet är avsedda för besökare till fots i första hand. För att kunna sköta området kan motorfordon behöva användas på lederna.

Information

Informationsskylt om naturreservatet ska sättas upp vid parkeringsplatsen vid porten in i friluftsområdet. På skylten ska framgå vilka parter som möjliggjort reservatets bildande bland annat genom en donation från Naturskyddsföreningen Rättvik. Skylt om allemansrätten är också önskvärd. Vid norra ingången kan en mindre informationsskylt om reservatet sättas upp. En enklare skylt ska markera platsen för återhämtning.

Figur 7. Källa vid ”plats för återhämtning”.

Rastplatser

Rastplatsen/rastplatserna kan utgöras av enklare bänkar med tillhörande bord. Eftersom området är kuperat är det svårt att hitta lämplig plats för eldstad. Eventuell lämplig plats får pekas ut i samråd med förvaltaren längre fram.

Plats för återhämtning

I naturreservatets nordvästra del finns en öppen källa i skogen, se figur 7. Platsen är en av de få utsiktsplatser som inte vetter mot ett kalhygge eller en kraftledningsgata. Platsen lämpar sig för avkoppling och kallas därför ”plats för återhämtning”.

Platsen är vald utifrån sin avskildhet och rekreativa miljö. Platsen är lugn och harmonisk och ska erbjuda besökaren möjlighet till avkoppling och återhämtning.

Dokumentation och uppföljning

I områden där naturvårdsåtgärder så som röjning och frihuggning genomförs ska åtgärderna följas upp vart 5:e år. Efter uppföljning med utvärdering ska det tas ställning till om ytterligare frihuggning/röjning är nödvändigt.

Varje år i mars-april kallar kommunen Naturskyddsföreningen Rättvik, Friluftsförbundet Rättvik och Lerdals och Gärdebyns bystugeföreningar till avstämningsmöte för att gå igenom allmänna reservatsfrågor samt önskade förbättringar.

Sammanfattning av skötselåtgärder

<u>Iordningställande</u>	<u>Tid</u>	<u>Kostnad ca kr</u>
Gränsmarkering	2026	8 000
Stigmarkering/vägvisare	2026	3 000
Rastplats	2026	6 000
Rastplats/plats för återhämtning	2026	6 000
P-platser	2026	Befintlig
Vägvisare utanför reservat	2026	8 000
Skyltar om naturtyper/arter	2026/2027	8 000
<u>Spänger ca 50 meter</u>	<u>2026/2027</u>	<u>20 000</u>
Summa		59 000

<u>Löpande driftskostnader</u>	<u>Intervall</u>	<u>Kostnad ca kr/år</u>
Underhåll (röjning, p-platser mm)	årligen	10 000
Röjning av gran	vart 10:e år	1 500
Frihuggning av träd	vart 5:e år	1 500
Tillskapande av död ved	vart 5:e år	1 500
<u>Underhåll anläggningar</u>	<u>vart 5:e år</u>	<u>6 000</u>
Summa		20 500

Vid beräkning av kostnad ska det tas hänsyn till om arbetet kan utföras av egen personal eller om entreprenör måste tas in. I dagsläget kan samtliga uppgifter teoretiskt sett utföras med kommunens egen personal.

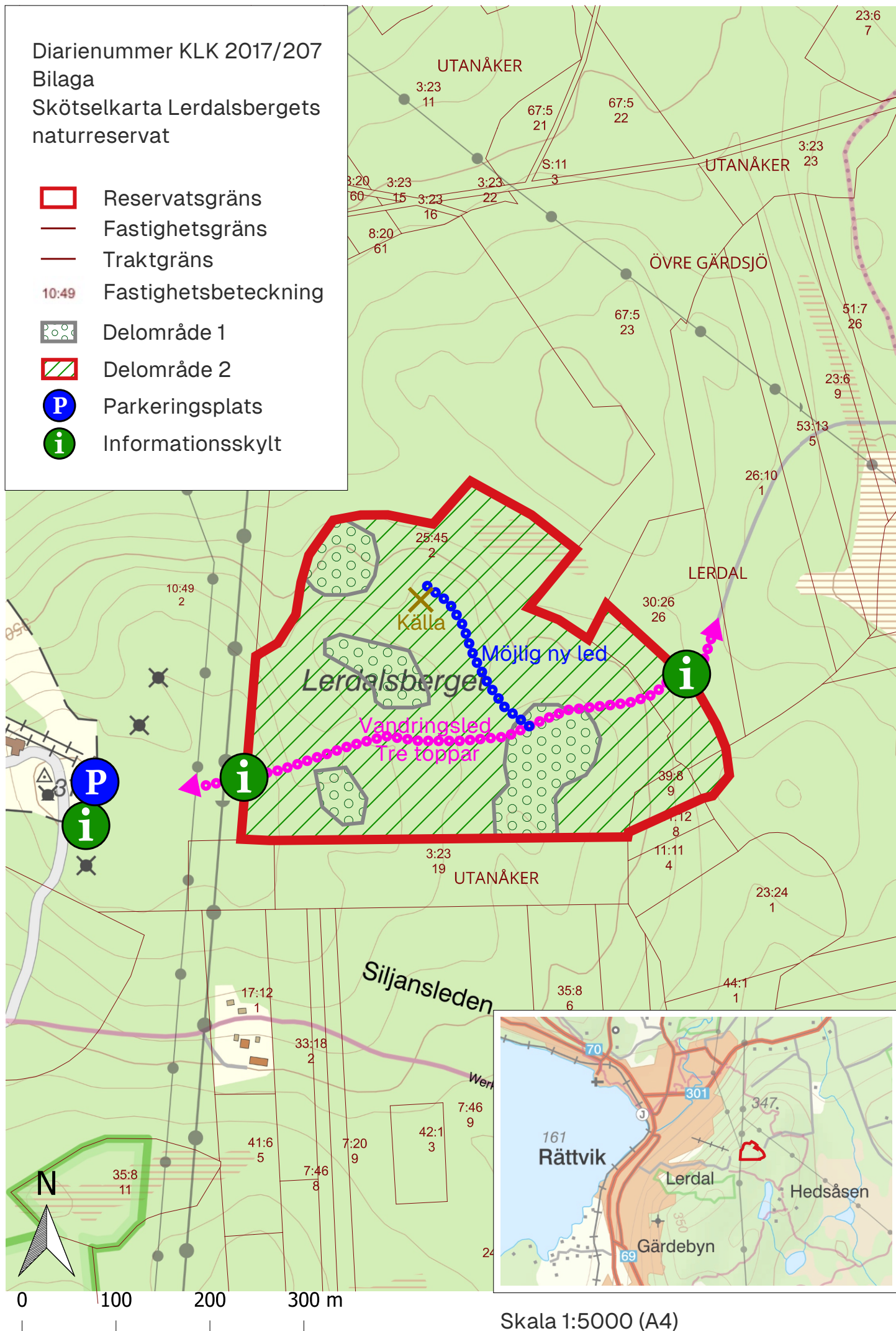
Parter delaktiga i bildandet

Rättviks kommun genom Stiftelsen Naturvårdsfonden och mark- och planenheten med stöd av Länsstyrelsen i Dalarna.

Rättvikskretsen av Naturskyddsföreningen är aktiv part i reservatet, samt delfinansierat bildandet.

Diarienummer KLK 2017/207
Bilaga
Skötselkarta Lerdalsbergets
naturreservat

- Reservatsgräns
- Fastighetsgräns
- Traktgräns
- 10:49 Fastighetsbeteckning
- Delområde 1
- Delområde 2
- Parkeringsplats
- Informationsskylt

Skala 1:5000 (A4)